

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 25. novembra 2021 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (ES) št. 2201/2003 – Pristojnost za odločanje o vlogi za razvezo – Člen 3(1)(a) – Pojem ‚običajno prebivališče‘ vlagatelja“

V zadevi C-289/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu, Francija) z odločbo z dne 13. februarja 2020, ki je na Sodišče prispela 30. junija 2020, v postopku

IB

proti

FA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica drugega senata v funkciji predsednice tretjega senata, J. Passer, F. Biltgen, sodnika, L. S. Rossi (poročevalka), sodnica, in N. Wahl, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za IB F. Ingold in E. Ravin, avocats,
- za FA A. Boiché, avocat,
- za francosko vlado E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois in A. Daniel, agenti,
- za nemško vlado J. Möller, M. Hellmann in U. Bartl, agenti,
- za Irsko M. Browne, A. Joyce in J. Quaney, agenti,

* Jezik postopka: francoščina.

- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa in L. Medeiros, agenti,
- za Evropsko komisijo sprva M. Heller, W. Wils in M. Wilderspin, nato M. Heller in W. Wils, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 8. julija 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1)(a) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med zakoncema IB in FA v zvezi z zahtevkom za prenehanje njune zakonske zveze.

Pravni okvir

Uredba (ES) št. 1347/2000

- 3 V uvodnih izjavah 4, 8 in 12 Uredbe Sveta (ES) št. 1347/2000 z dne 29. maja 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 209), ki je bila 1. marca 2005 razveljavljena z Uredbo št. 2201/2003, je navedeno:

„(4) Razlike med nekaterimi nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in izvrševanje sodnih odločb, ovirajo prosto gibanje oseb in usklajeno delovanje notranjega trga. Obstajajo torej razlogi za sprejetje določb za poenotenje nasprotujočih si predpisov o pristojnosti v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, da bi poenostavili postopke za hitro in enostavno priznavanje in izvrševanje sodnih odločb.

[...]

(8) Za omogočanje najširšega gibanja ljudi morajo biti ukrepi, določeni s to uredbo, dosledni in enotni. [...]

[...]

(12) Osnova za določitev pristojnosti v tej uredbi temelji na načelu, da mora obstajati dejanska povezanost med prizadeto stranko in državo članico, ki pristojnost izvaja; odločitev za vključitev določenih naveznih okoliščin odraža dejstvo, da te obstajajo v različnih nacionalnih pravnih sistemih in so jih sprejele druge države članice.“

Uredba št. 2201/2003

- 4 V uvodni izjavi 1 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„Evropska skupnost si je zastavila cilj oblikovati območje svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljen prost pretok oseb. V ta namen mora Skupnost med drugim sprejeti tudi ukrepe na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah, potrebne za pravilno delovanje notranjega trga.“

- 5 Člen 1 Uredbe št. 2201/2003, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Ta uredba se uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se nanašajo na:

(a) razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze;

[...]“

- 6 Člen 3 te uredbe, naslovljen „Splošna pristojnost“, določa:

„1. V zadevah glede razveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze so pristojna sodišča države članice:

(a) na ozemlju katere:

- zakonca običajno prebivata ali
- sta zakonca nazadnje običajno prebivala, če eden od njiju še vedno tam prebiva, ali
- nasprotna stranka običajno prebiva ali
- v primeru skupne vloge, običajno prebiva eden od zakoncev ali
- vlagatelj običajno prebiva, če je prebival tam najmanj leto dni neposredno pred vložitvijo vloge, ali
- vlagatelj običajno prebiva, če je bival tam najmanj šest mesecev neposredno pred vložitvijo vloge in je bodisi državljan te države članice ali pa ima, v primeru Združenega kraljestva in Irske, tam svoj ‚domicile‘;

(b) katere državljana sta oba zakonca ali, v primeru Združenega kraljestva in Irske, kjer imata oba zakonca svoj ‚domicile‘.

2. Za namen te uredbe ima ‚domicile‘ enak pomen kot v pravnih sistemih Združenega kraljestva in Irske.“

- 7 Člen 6 navedene uredbe, naslovljen „Izključni značaj pristojnosti po členih 3, 4 in 5“, določa:

„Proti zakoncu, ki:

(a) običajno prebiva na ozemlju države članice ali

(b) je državljan države članice ali ima – v primeru Združenega kraljestva in Irske – na ozemlju ene od teh dveh držav članic ‚domicile‘,

se lahko začne postopek v drugi državi članici samo v skladu s členi 3, 4 in 5.“

8 Člen 19 iste uredbe, naslovljen „Litispendenca in sorodne pravde“, v odstavku 1 določa:

„Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki v zvezi z razvezo, prenehanjem življenjske skupnosti ali razveljavitvijo zakonske zveze med istima strankama, sodišče, ki je drugo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekine svoj postopek, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.“

9 Člen 66 Uredbe št. 2201/2003, naslovljen „Države članice z dvema ali več pravnimi sistemi“, določa:

„Za državo članico z dvema ali več pravnimi sistemi ali pravili o zadevah, ki jih ureja ta uredba:

(a) se vsako sklicevanje na običajno prebivališče v navedeni državi članici nanaša na običajno prebivališče v ozemeljski enoti;

[...]“

Uredba (ES) št. 4/2009

10 Člen 3 Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1) določa:

„V državah članicah ima sodno pristojnost v preživninskih zadevah:

[...]

(c) sodišče, ki je po svojem pravu pristojno za postopke v zvezi s statusom osebe, če je zahtevek glede preživnine povezan s tem postopkom, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene izmed strank, [...]

[...]“

Uredba (EU) 2016/1103

11 V uvodnih izjavah 15 in 49 Uredbe Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema (UL 2016, L 183, str. 1) je navedeno:

„(15) Da bi se poročenim parom zagotovila pravna varnost glede njihovega premoženja in omogočila neka raven predvidljivosti, bi bilo treba vsa pravila, ki se uporabljajo za premoženjska razmerja med zakoncema, združiti v enem samem instrumentu.“

[...]

(49) Če pravo, ki se uporablja, ni bilo izbrano, bi morala ta uredba zaradi uskladitve potrebe po predvidljivosti in pravni varnosti z dejanskimi življenjskimi okoliščinami para določati harmonizirana kolizijska pravila, s katerimi bi se na podlagi lestvice naveznih okoliščin določilo pravo, ki se uporablja za celotno premoženje zakoncev. Prvo običajno skupno prebivališče zakoncev kmalu po sklenitvi zakonske zveze bi moralo predstavljati prvo merilo, pred pravom države, katere skupno državljanstvo imata zakonca ob sklenitvi zakonske zveze. [...]"

12 Člen 5(1) navedene uredbe določa:

„Če sodišče države članice začne postopek, da bi odločilo o vlogi za razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze na podlagi Uredbe (ES) št. 2201/2003, so brez poseganja v odstavek 2 sodišča te države pristojna za odločanje o premoženjskih razmerjih med zakoncema, povezanih s to vlogo.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 13 IB s francoskim državljanstvom in FA, njegova žena, z irskim državljanstvom sta se leta 1994 poročila v Brayju (Irska). Imata tri otroke, ki so zdaj že polnoletni.
- 14 IB je 28. decembra 2018 vložil tožbo za razvezo zakonske zveze pri tribunal de grande instance de Paris (okrožno sodišče v Parizu, Francija).
- 15 Sodnik, pristojen za odločanje o družinskih zadevah pri tem sodišču, se je s sklepom z dne 11. julija 2019 in v skladu s predlogi FA izrekel za krajevno nepristojnega za odločanje o razvezi zakonske zveze zakoncev. Menil je namreč, da zgolj določitev kraja opravljanja dela IB v Franciji ne more zadostovati za ugotovitev njegove želje, da bi tam določil svoje običajno prebivališče, ne glede na davčne in upravne posledice ter življenjske navade, ki izhajajo iz tega.
- 16 IB je 30. julija 2019 zoper ta sklep vložil pritožbo pri cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu, Francija), s katero je navedenemu sodišču zlasti predlagal, naj ugotovi, da je tribunal de grande instance de Paris (okrožno sodišče v Parizu) krajevno pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze zadevnih zakoncev. V zvezi s tem IB trdi, da opravlja poklicne dejavnosti v Franciji od leta 2010, od meseca maja 2017 pa jih opravlja stalno in trajno. Poleg tega zatrjuje, da se je tam nastanil v stanovanju, ki je v lasti njegovega očeta, da ima tam svoje družabno življenje ter da sta z ženo začela živeti ločeno zaradi njenega zavračanja, da bi prišla živeti v Francijo, čeprav tja redno prihaja in je takrat nastanjena v pariškem stanovanju ali v počitniški hiši, kupljeni leta 2017.
- 17 FA pa trdi, da nikoli ni bilo načrtovano, da bi se družina preselila v Francijo. Tako naj bi bilo običajno prebivališče družine na Irskem in IB naj ne bi nikoli spremenil svojega prebivališča, temveč naj bi spremenil samo naslov svojega kraja opravljanja dela. Poleg tega naj to, da IB dela in prejema dohodke v Franciji že več kot 6 mesecev, ne bi zadostovalo za opredelitev njegovega običajnega prebivališča v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003. IB naj bi namreč še naprej prihajal v družinsko bivališče, ki je na Irskem, do konca leta 2018, tam naj bi še naprej živel enako kot prej in ko sta zakonca od septembra 2018 nameravala razvezati zakonsko zvezo, naj bi se posvetoval z odvetnikom na Irskem.

- 18 Po mnenju predložitvenega sodišča ni sporno, da je bilo družinsko bivališče zadevnih zakoncev na Irskem, kjer se je družina nastanila leta 1999 in kupila nepremičnino, ki je skupno bivališče zakoncev. Poleg tega je FA na datum, ko je IB začel postopek za razvezo zakonske zveze, še vedno imela svoje običajno prebivališče na Irskem, pred začetkom tega postopka ni prišlo do nobene ločitve in iz nobenega dokaza ni mogoče ugotoviti skupne namere zakoncev, da bi skupno bivališče preselila v Francijo, iz številnih elementov pa je izhajalo, da je IB osebno in družinsko vezan na Irsko, kamor se je odpravljaj vsak konec tedna k svoji ženi in otrokom.
- 19 Vendar to sodišče meni, da povezava IB z Irsko ne izključuje povezave s Francijo, kamor je od leta 2017 vsak teden odhajal na delo, pri čemer ugotavlja – tako kot prvostopenjsko sodišče – da je imel IB že več let dejansko dve prebivališči; eno družinsko na Irskem in drugo v poklicne namene v Franciji, tako da predložitveno sodišče meni, da navezne okoliščine, ki IB povezujejo s Francijo, niso občasne ali odvisne od razmer ter da je IB vsaj od 15. maja 2017 tam določil središče svojih poklicnih interesov.
- 20 V zvezi s tem pa predložitveno sodišče pojasnjuje, da je sicer mogoče šteti, da je IB najmanj šest mesecev pred vložitvijo tožbe pri tribunal de grande instance de Paris (okrožno sodišče v Parizu) imel stalno in trajno prebivališče v Franciji, vendar ob tem ni izgubil svojega prebivališča na Irskem, kjer je ohranil družinske vezi in kamor se je redno odpravljaj iz osebnih razlogov. To sodišče iz tega sklepa, da so irska in francoska sodišča enako pristojna za odločanje o razvezi zakonske zveze zadevnih zakoncev.
- 21 Navedeno sodišče v zvezi s tem pojasnjuje, da je načelo, da se lahko v dveh državah članicah izvaja enaka sodna pristojnost, Sodišče potrdilo v sodbi z dne 16. julija 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), vendar poudarja, da se zadeva, v kateri je bila izdana ta sodba, nanaša na uporabo merila državljanstva, katerega objektivna opredelitev je, da sta lahko zakonca državljana dveh držav članic, medtem ko gre v postopku v glavni stvari za pojem običajnega prebivališča, katerega sama opredelitev zahteva razlago.
- 22 Po mnenju predložitvenega sodišča je pojem „običajno prebivališče“ v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 avtonomen pojem prava Unije, za katerega je potrebna razlaga Sodišča.
- 23 V teh okoliščinah je cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je mogoče, kadar iz dejanskih okoliščin izhaja, da eden od zakoncev živi v dveh državah članicah, v smislu člena 3 Uredbe št. 2201/2003 in za njegovo uporabo šteti, da ima ta zakonec običajno prebivališče v dveh državah članicah, tako da so sodišča teh dveh držav članic – v primeru izpolnjevanja pogojev, naštetih v navedenem členu, v obeh državah članicah – enako pristojna za odločanje o razvezi zakonske zveze?“

Postopek pred Sodiščem

- 24 Cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu) je v predložitveni odločbi Sodišču predlagalo, naj ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku iz člena 105 Poslovnika Sodišča.
- 25 Predsednik Sodišča je na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca z odločbo z dne 15. julija 2020 ta predlog zavrnil.

- 26 Ta odločba temelji na ugotovitvi, da razen sklicevanja na okoliščino, da je organizacija življenja zadevnih zakoncev odvisna od določitve pristojnosti irskih ali francoskih sodišč, ki pa ni zadostna za razlikovanje med to zadevo in drugimi zadevami s področja razveze zakonske zveze, predložitveno sodišče ni navedlo nobene okoliščine, na podlagi katere bi bilo mogoče ugotoviti, da je treba zadevo zaradi njene narave v skladu s členom 105(1) Poslovnika obravnavati v kar najkrajšem času.
- 27 IB je z obrazloženim dopisom z dne 17. februarja 2021 na podlagi člena 76(1) Poslovnika predlagal, naj se opravi obravnavna.
- 28 IB je, po tem ko ga je sodno tajništvo Sodišča vprašalo, ali glede na zdravstveno krizo vztraja pri tem predlogu, z dopisom z dne 2. marca 2021 soglašal s tem, da se obravnavna nadomesti z možnostjo pisno odgovoriti na pisna stališča drugih strank in udeležencev iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije.
- 29 Poleg IB so to možnost izkoristile in predložile svoja stališča še francoska vlada in Irska ter Evropska komisija.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 30 Predložitveno sodišče z vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da lahko ima zakonec, ki živi v dveh državah članicah, običajno prebivališče v teh dveh državah članicah, tako da bi lahko bila sodišča teh držav pristojna za odločanje o zahtevku za prenehanje zakonskih vezi.
- 31 Kot izhaja iz uvodne izjave 1 Uredbe št. 2201/2003, ta prispeva k oblikovanju območja svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljeno prosto gibanje oseb. Za to so v tej uredbi v poglavjih II in III med drugim določena pravila v zvezi s pristojnostjo in priznavanjem ter izvršitvijo sodnih odločb na področju prenehanja zakonskih vezi, pri čemer se s temi pravili želi zagotoviti pravna varnost (sodba z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 32 V zvezi s tem člen 3 navedene uredbe, ki spada v njeno poglavje II, določa splošna merila o pristojnosti na področju razveze, prenehanja življenjske skupnosti in razveljavitve zakonske zveze. Ta merila, ki so objektivna, alternativna in izključna, so skladna z nujnostjo ureditve, ki ustreza posebnostim kolizij na področju prenehanja zakonskih vezi (sodba z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 40).
- 33 V zvezi s tem se člen 3(1)(a), od prve do četrte alineje, Uredbe št. 2201/2003 sicer izrecno sklicuje na merila običajnega prebivališča zakoncev in običajnega prebivališča nasprotne stranke, vendar člen 3(1)(a), peta alineja, in člen 3(1)(a), šesta alineja, te uredbe dopuščata uporabo pravila o pristojnosti *forum actoris* (sodba z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 41).
- 34 Zadnjenavedeni določbi namreč pod določenimi pogoji priznavata pristojnost za odločanje o prenehanju zakonskih vezi sodiščem države članice, na ozemlju katere ima običajno prebivališče vlagatelj. Tako člen 3(1)(a), šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003 določa tako pristojnost, če je

vlagatelj tam prebival najmanj šest mesecev pred vložitvijo vloge in je državljani zadevne države članice ali pa ima, v primeru Irske in Združenega kraljestva, tam svoj „domicile“ (glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 42).

- 35 Namen te določbe je varovanje interesov zakoncev in ustreza cilju Uredbe št. 2201/2003, s katero so se uvedla prožna kolizijska pravila, da bi se upoštevalo prosto gibanje oseb in zavarovale prav tako pravice zakonca, ki je zapustil državo članico skupnega običajnega prebivališča, ter se obenem zagotovil obstoj resnične navezne okoliščine med zadevno osebo in državo članico, ki izvaja pristojnost (glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točki 49 in 50 ter navedena sodna praksa).
- 36 Kot je razvidno iz predložitvene odločbe, je v obravnavanem primeru IB, ki je francoski državljani, pri tribunal de grande instance de Paris (okrožno sodišče v Parizu) vložil vlogo za razvezo, pri čemer se je skliceval na člen 3(1)(a), šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003. Po navedbah predložitvenega sodišča je imel IB vsaj šest mesecev pred navedeno vložitvijo stalno in trajno prebivališče v Franciji. To sodišče namreč meni, da navezne okoliščine, ki IB povezujejo s Francijo, niso občasne ali odvisne od razmer, ter da je IB vsaj od maja 2017 za središče svojih poklicnih interesov določil Francijo. Ob tem predložitveno sodišče pojasnjuje tudi, da IB kljub temu ni izgubil prebivališča na Irskem, kjer je ohranil družinske vezi in kamor se je iz osebnih razlogov odpravljaj enako redno kot prej. To sodišče tako meni, da je imel IB dejansko dve prebivališči, in sicer eno med tednom v poklicne namene v Parizu ter drugo preostali čas, ki ga je preživel z ženo in otroki na Irskem.
- 37 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, ali je treba člen 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da ima lahko zakonec v smislu te določbe v danem trenutku samo eno običajno prebivališče.
- 38 Najprej je treba ugotoviti, da Uredba št. 2201/2003 ne vsebuje nobene opredelitve pojma „običajno prebivališče“, zlasti običajnega prebivališča zakonca, v smislu člena 3(1)(a) te uredbe.
- 39 Ker v Uredbi št. 2201/2003 ni take opredelitve ali izrecne napotitve na pravo držav članic za določitev pomena in obsega tega pojma, je treba poiskati avtonomno in enotno razlago, ob upoštevanju konteksta določb, v katerih je ta pojem naveden, in ciljev te uredbe (glej po analogiji v zvezi z običajnim prebivališčem otroka sodbo z dne 28. junija 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 40 Prvič, poudariti je treba, da niti v členu 3(1)(a) navedene uredbe niti v nobeni drugi določbi te uredbe navedeni pojem ni omenjen v množinski obliki. Uredba št. 2201/2003 se namreč sklicuje na sodišča države članice „običajnega prebivališča“ enega in/ali drugega od zakoncev oziroma otroka, odvisno od primera, pri čemer sistematično uporablja ednino, ne da bi določala, da ima lahko ista oseba hkrati več običajnih prebivališč ali običajno prebivališče v več krajih. V zvezi s tem je zakonodajalec Unije poleg tega v členu 66(a) te uredbe pojasnil, da se glede države članice, v kateri se dva ali več pravnih sistemov, ki se nanašajo na vprašanja, ki jih ureja navedena uredba, uporabljajo v različnih teritorialnih enotah, „vsako sklicevanje na običajno prebivališče v tej državi članici nanaša na običajno prebivališče v ozemeljski enoti“.
- 41 Drugič, Sodišče je v okviru razlage določb Uredbe št. 2201/2003 že razsodilo, da je, na eni strani, iz uporabe pridevnika „običajno“ mogoče sklepati, da mora biti za prebivališče značilna neka stalnost ali rednost, in da, na drugi strani, to, da oseba prenese svoje običajno prebivališče v državo članico,

odraža njeno voljo, da za podelitev stalnosti temu prebivališču tam določi stalno ali običajno središče svojih interesov (glej v tem smislu sodbo z dne 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, točki 44 in 51).

- 42 Taka razlaga je poleg tega podprta z obrazložitvenim poročilom, ki ga je pripravila A. Borrás, v zvezi s Konvencijo o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih, imenovano Konvencija Bruselj II (UL 1998, C 221, str. 1), na kateri temelji besedilo Uredbe št. 2201/2003. Iz točke 32 tega poročila (UL 1998, C 221, str. 27) namreč izhaja, da je bila glede „običajnega prebivališča“ kot merila za dodelitev pristojnosti na področju prenehanja zakonskih vezi zlasti upoštevana opredelitev Sodišča na drugih področjih, v skladu s katero ta pojem označuje kraj, v katerem je zadevna oseba z željo, da bi ta kraj postal stalne narave, določila trajno ali običajno središče svojih interesov.
- 43 Vendar izenačitev običajnega prebivališča osebe, v tem primeru zakonca, s stalnim ali običajnim središčem njenih interesov ne govori v prid temu, da bi se sprejelo, da ima lahko več prebivališč hkrati tako naravo.
- 44 Tretjič, taka razlaga je podprta s ciljem pravil o pristojnosti, določenih v členu 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003, s katerim se zagotavlja ravnotežje med mobilnostjo oseb znotraj Evropske unije in pravno varnostjo (glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 45 Res je, da se Uredba št. 2201/2003 – da bi spodbujala mobilnost oseb v Uniji – zgleduje po cilju olajšati možnost doseči prenehanje zakonskih vezi, in sicer s tem, da v členu 3(1)(a) v korist vlagatelja vzpostavlja več alternativnih meril, pri uporabi katerih ni hierarhije. Zato sistem delitve pristojnosti, vzpostavljen s to uredbo na področju prenehanja zakonskih vezi, ne izključuje večkratne sodne pristojnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točki 46 in 47 ter navedena sodna praksa), ki se usklajuje s pravili o litispenci, določenimi v členu 19 navedene uredbe.
- 46 Vendar bi dopustitev, da lahko zakonec hkrati običajno prebiva v več državah članicah, škodila pravni varnosti, saj bi povečala težave pri vnaprejšnji določitvi sodišč, ki bi lahko odločala o prenehanju zakonskih vezi, preizkušanje sodišča, ki mu je zadeva predložena, ali je pristojno, pa bi postalo bolj zapleteno. Kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 94 sklepnih predlogov, bi to zato pomenilo tveganje, da mednarodna pristojnost nazadnje ne bo določena na podlagi merila „običajnega prebivališča“ v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003, ampak na podlagi navadnega prebivališča enega ali drugega od zakoncev, kar bi bilo v nasprotju s to uredbo.
- 47 Četrto, ugotoviti je treba, da ima razlaga pravil o pristojnosti iz člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 posledice, ki niso omejene zgolj na prenehanje zakonskih vezi.
- 48 Natančneje, tako člen 3(c) Uredbe št. 4/2009 kot člen 5 Uredbe 2016/1103 namreč napotujeta na pristojnost, določeno v členu 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003, in v okviru postopkov prenehanja zakonskih vezi določata pomožno pristojnost sodišča, ki mu je zadeva predložena, za odločanje o določenih preživninskih zahtevkih ali določenih premoženjsko-pravnih vprašanjih. Tako bi priznanje več hkratnih običajnih prebivališč zakoncu prav tako ogrozilo zahtevo po predvidljivosti pravil o pristojnosti, ki je skupna navedenima uredbama (glej v zvezi z Uredbo št. 4/2009 sodbo z dne 4. junija 2020, FX (Zahteva za ustavitev izvršbe preživninske terjatve), C-41/19, EU:C:2020:425, točka 40 in navedena sodna praksa, ter glede Uredbe 2016/1103 zlasti njeni uvodni izjavi 15 in 49).

- 49 Petič, vseh teh ugotovitev ne omaje razlaga člena 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 iz sodbe z dne 16. julija 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, točka 56), v zvezi s katerim je Sodišče priznalo, da so lahko pristojna sodišča več držav članic, kadar imajo zainteresirane osebe več državljanstev.
- 50 Kot je namreč generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 92 sklepnih predlogov, je Sodišče v navedeni sodbi sicer izključilo, da je navezna okoliščina iz člena 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003, in sicer državljanstvo obeh zakoncev, omejena na njuno „dejansko državljanstvo“, vendar ta okoliščina ni povezana z razlago člena 3(1)(a) te uredbe.
- 51 Iz vseh teh preudarkov izhaja, da čeprav ni izključeno, da ima lahko zakonec hkrati več prebivališč, ima ta lahko v danem trenutku samo eno običajno prebivališče v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003.
- 52 Ker pojem „običajno prebivališče“ v bistvu odraža dejansko vprašanje (sodba z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, točka 51), mora predložitveno sodišče na podlagi vseh dejanskih okoliščin posameznega primera preveriti, ali ozemlje države članice nacionalnega sodišča, pred katerim je IB začel postopek, ustreza kraju, kjer je običajno prebivališče vlagatelja v smislu člena 3(1)(a), šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003 (glej po analogiji sodbi z dne 2. aprila 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, točka 42, in z dne 28. junija 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, točka 41).
- 53 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče v okviru razlage določb Uredbe št. 2201/2003, ki se nanašajo na starševsko odgovornost, menilo, da je treba za določitev kraja običajnega prebivališča otroka, zlasti mlajšega otroka, ki je vsakodnevno odvisen od svojih staršev, poiskati kraj, kjer so starši stalno prisotni ter so vključeni v socialno in družinsko okolje, saj je mogoče upoštevati tudi namen, da se tako v tem kraju nastanijo, če se kaže v zunanjih okoliščinah (glej v tem smislu sodbo z dne 28. junija 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, točki 45 in 46 ter navedena sodna praksa). Tako je v skladu s to sodno prakso ključno merilo za določitev kraja običajnega prebivališča otroka, zlasti mlajšega otroka, socialno in družinsko okolje staršev tega otroka.
- 54 Res je, da posebne okoliščine, značilne za kraj običajnega prebivališča otroka, očitno niso popolnoma identične tistim, na podlagi katerih je mogoče določiti kraj običajnega prebivališča zakonca v smislu člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003.
- 55 Tako se lahko zakonec zaradi zakonske krize odloči zapustiti prejšnje običajno prebivališče para in se naseli v državi članici, ki ni država članica tega prejšnjega prebivališča, ter tam vloži zahtevek za prenehanje zakonskih vezi pod pogoji, določenimi v členu 3(1)(a), peta oziroma šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003, pri čemer se še vedno popolnoma svobodno odloči, ali bo ohranjal določeno število socialnih in družinskih vezi na ozemlju države članice prejšnjega običajnega prebivališča para.
- 56 Poleg tega je za razliko od otroka, zlasti mlajšega, katerega okolje je praviloma predvsem družinsko (glej v zvezi s tem sodbo z dne 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, točka 54), okolje odrasle osebe po naravi nujno bolj raznoliko, sestavljeno iz bistveno širšega spektra dejavnosti in različnih interesov, zlasti poklicnih, družbeno-kulturnih, premoženjskih, ter zasebnih in družinskih. V zvezi s tem ni mogoče zahtevati, da se ti interesi usmerijo na ozemlje samo ene države članice, zlasti ob upoštevanju cilja Uredbe št. 2201/2003, ki je poenostaviti zahteve za prenehanje zakonskih vezi, tako da uvaja prožna kolizijska pravila in ščiti pravice

zakonca, ki je po zakonski krizi zapustil državo članico skupnega prebivališča (glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, točka 50 in navedena sodna praksa).

- 57 Vendar je na podlagi sodne prakse, navedene v točki 53 te sodbe, za razlago člena 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 mogoče šteti, da sta za pojem „običajno prebivališče“ načeloma značilna dva elementa, in sicer, na eni strani, želja zadevne osebe, da običajno središče svojih interesov določi na določenem kraju, in na drugi strani, prisotnost z zadostno stopnjo stabilnosti na ozemlju zadevne države članice.
- 58 Tako bi moral zakonec, ki se namerava sklicevati na pristojnost iz člena 3(1)(a), peta oziroma šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003, nujno pred tem prenesti svoje običajno prebivališče na ozemlje druge države članice, kot je država prejšnjega skupnega običajnega prebivališča, in torej na eni strani izkazati voljo, da v tej drugi državi članici določi običajno središče svojih interesov, na drugi strani pa dokazati, da je z njegovo prisotnostjo na ozemlju te države članice izkazana zadostna stopnja stabilnosti.
- 59 V obravnavanem primeru, kot izhaja iz spisa, ki ga ima na voljo Sodišče, ni sporno, da je IB, državlján države članice, v kateri je nacionalno sodišče, pred katerim je začel postopek, izpolnjeval pogoj prebivališča na ozemlju te države članice vsaj šest mesecev neposredno pred vložitvijo vloge za prenehanje zakonskih vezi na podlagi člena 3(1)(a), šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003. Prav tako je dokazano, da je IB od leta 2017 med tednom stalno in trajno opravljál poklicno dejavnost za nedoločen čas v Franciji, na ozemlju katere je zaradi opravljanja navedene dejavnosti imel stanovanje.
- 60 S temi elementi se želi dokazati, da je bivanje IB na ozemlju te države članice stalno, poleg tega pa prikazati vsaj vključenost zadevne osebe v družbeno in kulturno okolje v navedeni državi članici.
- 61 Čeprav taki elementi *a priori* nakazujejo, da bi bili pogoji iz člena 3(1)(a), šesta alineja, Uredbe št. 2201/2003 lahko izpolnjeni, mora predložitveno sodišče vseeno preveriti, ali je na podlagi vseh dejanskih okoliščin obravnavane zadeve dejansko mogoče šteti, da je zadevna oseba svoje običajno prebivališče prenesla na ozemlje države članice, v kateri je navedeno sodišče.
- 62 Glede na zgornje preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da lahko ima zakonec, ki živi v dveh državah članicah, svoje običajno prebivališče samo v eni od teh držav članic, tako da so samo sodišča države članice, na ozemlju katere je to običajno prebivališče, pristojna za odločanje o zahtevku za prenehanje zakonskih vezi.

Stroški

- 63 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 3(1)(a) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko

odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 je treba razlagati tako, da lahko ima zakonec, ki živi v dveh državah članicah, svoje običajno prebivališče samo v eni od teh držav članic, tako da so samo sodišča države članice, na ozemlju katere je to običajno prebivališče, pristojna za odločanje o zahtevku za prenehanje zakonskih vezi.

Podpisi